

Peták, eleve

November 17-én, tehát azon a szép hétfői napon, amikor a Magyar Televízióban bejelentették, hogy újabb 270 főt bocsátanak el, és ezzel az idén elküldöttek száma 870-re emelkedik, Peták István elnök tanúbizonyságot tett nyelvi humoráról. Ennek őszintén örültem, mert él bennem a meggyőződés, hogy valamihez mindenkinek értenie kell, és eddig nem bírtam rájönni arra, hogy a televízió elnöke mihez ért. Most már tudom: a szavak vicces használatához, amihez például Karinthy Frigyes is értett. Csak az a különbség köztük, hogy Karinthy a vicceket tudatosan állította elő, Peták pedig akarata ellenére. Humora objektív, amennyiben független a humorista tudatától.

Ezen a szép hétfői napon Peták kitért az úgynevezett Pálffy G.-ügyre is. Azt mondta, hogy ilyen ügy nem létezik, ezt csak a sajtó tupírozta fel. Aztán a Népszava tudósítása szerint azt mondta, hogy „nem hajlandó senkit eleve kizárni a televízióból”, „Olyan emberek, akik nincsenek elítélve, miért ne élhetnének meg abból, amit tudnak”. Ez utóbbi mondatot a lap szó szerinti idézetként közölte. A Népszabadság tudósítása szerint is tagadta Peták, hogy tárgyalt volna Pálffy G.-vel annak visszavételéről. Aztán így summázza a tévéelnök szavait: „Hangsúlyozta azonban, hogy nem hajlandó bizonyos személyeket politikai vagy vallási meggyőződésük, hovatartozásuk miatt eleve kitiltani a televízióból, csakis a tényleges teljesítmény számít.”

Pálffy G. tényleges teljesítményéről megírtam már a véleményemet, (Pálffy, a kielégíthetetlen, Népszabadság, november 10.) Cikkemben magam is elismertem bámulatot (bár nem egyedülálló) képességét arra, „hogy a kép-

ernyőn feltündökölde szobánkba varázsolja a gyűlölet légkörét.” Most azonban nem róla, hanem Petákról elmélkedem. Neki sem elsősorban tévéelőnöki politikai filozófiájáról, amely a közszolgálat birodalmából egyetlen meggyőződést sem óhajt kizárni. Micsoda vacak frázis: a demokratikus állam közpénzeiből fizessük a demokrácia nyílt ellenségeit, akik elől egyébként – éppen, mert demokrácia van – más munkahelyek és kereseti lehetőségek nincsenek elzárva. Mindezt azonban melleleg jegyzem meg, mert mindkét idézett tudósításból kiragygog egy bűvöletes szó, mely magához vonzza teljes ámulatomat.

Eleve. Azt mondja Peták Pálffy G.-vel kapcsolatban, hogy eleve. Nem volna helyes, ha ő eleve kizárná, vagy kitiltaná Pálffy G.-t, aki még ugyebár ismeretlen kártya a pakliban. Hétpecsétes titok. Ki tudja, mi várható tőle? És ezt éppen azon a napon bírja mondani, amikor egy légiónyi tévének a talpára útilaput köt. Ez hihetetlen érzéketlenségre vall. Még egyszer idézem: „Olyan emberek, akik nincsenek elítélve, miért ne élhetnének meg abból, amit tudnak.” Ezek szerint az elbocsátottak, minthogy nincsenek elítélve, a tévéelnök szerint nem tudják a szakmát.

Ezt akarta a nyilvánossággal közölni Peták? Aligha. Egyszerűen eleve le akart tagadni valamit, de úgy, hogy eleve elő is készítse azt, amit tagad. Ebből a célból mondott valamit, aminél a hallgatás ezerszer bölcsebb lett volna. Azt mondta Pálffy G.-ről, hogy „eleve”, és ezt most, hogy az orrát belevertük, nem ismételhetheti meg, de le se tagadhatja. Ez humoros pozíció. Nevethetünk. A humorista versenyt fut a sánta kutyával, és lemarad.

Eörsi István